קנין גמור קמ"ל דלא כב"ש ולרב נחמן קשיא דרב אשי וכ"ת הוא הדין דאפי' מת ואחר כך גירש צרתה מותרת אלא זו היא למעוטי מאי למעוטי כנס ואח"כ גירש הניחא אי סבר לה כרבי ירמיה דאמר [א]תברא מי ששנה זו לא שנה זו והאי תנא סבר מיתה מפלת והאי תנא סבר נישואין הראשונים מפילים זו היא למעוטי כנס ולבסוף גירש אלא אי סבר לה כרבא דאמר לעולם חד תנא הוא [ב]זו ואין צ"ל זו קתני זו היא למעוטי מאי על כרחך כרבי ירמיה סבירא ליה ולרבא הניחא אי סבר לה כרב אשי זו היא למעוטי [א] מת בלא גירש אלא אי סבר לה כרב נחמן זו היא למעוטי מאי ע"כ כרב אשי סבירא ליה:

מתני' [ג][ד]וכולן שהיו בהן קדושין או גרושין בספק הרי אלו הצרות חולצות ולא מתייבמות כיצד ספק קדושין [ה]זרק לה קדושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה זהו ספק קדושין ספק גרושין כתב בכתב ידו ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד זהו ספק גרושין:

גמ' ואילו בגרושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה לא קתני מאי טעמא אמר רבה אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת ומספק אתה בא לאוסרה אל תאסרנה מספק אמר ליה אביי אי הכי בקדושין נמי נימא אשה זו בחזקת היתר ליבם עומדת ומספק אתה בא לאוסרה אל תאסרנה מספק התם לחומרא האי חומרא דאתי לידי קולא הוא זימנין דאזיל הוא ומקדש לה לאחותה קדושי ודאי ואי נמי זימנין דאתא אחר ומקדש לה לדידה קדושי ודאי וכיון דאסר לה מר לצרה לייבומי אמרי דקמא קדושין ודבתרא לאו קדושין

כיון

קנין גמור. ואפי' חליצה לא תיבעי אלא תנא משום צרת אחות אשה קמ"ל חולצת: **ה"ה דאפי' מת.** נשוי נכרית ואח"כ גירש אחד מבעלי אחיות את אשתו וכנסה מותרת לשלישי כשימות זה ולא אמרי' צרת אחות אשתו של זה בזיקה הואי מעיקרא קודם גירושין: **כנס.** הנכרית ואח"כ גירש את אשתו ומת דאסורה נכרית משום צרת אחות אשה ואע"ג דהשתא בשעת נפילה לאו צרות נינהו: **הניחא אי סבר לה.** רב נחמן כר' ירמיה דאמר בפ"ק כי רמינן הא מתני' דזו היא דממעט כנס ולבסוף גירש אההיא דקתני וכולן אם נתגרשו צרותיהן מותרות ואע"ג דכנס ולבסוף גירש ואמר רבי ירמיה תברא כו': **אלא אי סבר לה כרבא.** דזו ואין צריך לומר זו קתני אלמא כנס ולבסוף גירש שריא אפי' לתנא דהכא וזו היא לאו למעוטי אתא: **זו היא למעוטי מאי.** אי למעוטי מת אחיו ואח"כ גירש אשתו וכנס יבמתה(ו) השתא כנס ואח"כ גירש שריא גירש ואח"כ כנס מיבעיא ואי למעוטי מת נשוי נכרית ולא גירש בעל אחות אשה אשתו ומת דאסורה נכרית לייבומי משום דהואי צרה בזיקה לזו שנפלה עכשיו בעוד בעלה חי והרי לא נתגרשה ובשעת מיתה צרות הן והא מודי רבא הא לר"נ ליכא למימר הכי דהא אין זיקה סבירא ליה והלכך על כרחך כרבי ירמיה סבירא ליה ולמעוטי כנס ואח"כ גירש דאמר נישואין מפילין והאי שעתא צרת ערוה הויא: **ולרבא.** דאמר מיתה מפלת וכנס ואח"כ גירש שריא: **הניחא אי סבר [לה] כרב אשי.** דיש זיקה: **זו היא למעוטי מת בלא גירש.** ולא דייק למתניתין כרב אשי דאמר הא מת ואח"כ גירש אסורה דהא רבא מיתה מפלת סבירא ליה וכיון דגירש שריא אלא הכי דייק טעמא דגירש דבשעת מיתה לאו צרות הוו זו היא דנכרית מותרת אבל מת שני זה אחר ראשון ולא גירש את אשתו ואפי' לא כנס את הנכרית אסורה דהואי צרת אחות אשה בזיקה ואפילו בשעת מיתה דכיון דיש זיקה הוי כאילו נשה אף מכח השני. וא"ת הואיל וזיקה חשיבא להיות עליה כח השני הויא אשת ב' מתים דבלאו איסור דאחיות נמי אסירא לא היא דזיקת שני יבמין דאסירא ליתא מדאורייתא ולא גזור רבנן אלא היכא דעבד בה מאמר גזירה שמא יאמרו שני יבמות הבאות מבית אחד מתייבמות(ה): **אלא אי סבר לה כרב נחמן.** דאין זיקה והא שריא זו היא למעוטי מאי הא כולהו שריין בר מכנס ולא גירש והויא פשיטא דהא בהדיא תנינא לה ולא אתא זו היא למעוטה: **מתני' וכולן.** ט"ו עריות: **שהיו בהן.** לאחיו המת: **קידושי ספק או גירושי ספק.** הויא צרתה ספק צרת ערוה דלמא איגרשה ערוה ולגבי קידושין דלמא לא מיקדשה: **הרי אלו הצרות חולצות.** ולא מפטרן בולא כלום דלמא לאו צרת ערוה היא: **ולא מתייבמות.** דלמא צרת ערוה היא: **ספק קרוב לו.** שהיו ח' אמות מלומלמות ביניהן כר"ה וד' אמות קונות שם וזרקו ספק כד' אמות הקרוב לה ספק כד' אמות הקרוב לו: **כתב בכתב ידו.** דקי"ל (ב"ב דף קעה:) הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין אלמא כתב ידו בלא עדים מילתא היא: **יש עליו עדים ואין בו זמן.** כתוב או יש בו זמן ואין בו אלא עד א' ואינו כתב ידו של בעל זהו ספק גירושין דאמרינן במס' גיטין (דף פו.) ג' גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר ואלו הן כתב בכתב ידו כו'. וה"נ חולצת צרתה כיון דגיטא הוא דאם ניסת הולד כשר ולא מתייבמת כיון דלאו גיטא מעליא הוא דקרי להו פסול לכתחלה הלכך אי שרית ליה אמרי אינשי צרת ערוה מתייבמת. ובגמרא בעי אמאי לא נקט נמי בגירושין ספק קרוב לו כו': **גמ' ואילו בגירושין ספק קרוב לה ספק קרוב לו לא קתני.** דהתם אפי' חליצה נמי לא בעיא צרתה מ"ט: **אמר רבה אשה זו בחזקת היתר לשוק עומדת.** קודם לכן אם ימות בעלה שהרי צרת ערוה היא: **ומספק אתה בא לאוסרה.** שמא נתגרשה הערוה: **אל תאסרנה מספק.** אבל בהנך ג' גיטין לאו מספק אסרינן לה דהא גיטא הוא אלא שאין מן המובחר: **בקידושין נמי.** אמאי אסרינן לה לייבומי לימא אשה זו קודם שקידש בעלה את בת אחיו בחזקת היתר ליבום עומדת כשימות ומספק אתה בא כו': **לחומרא.** שנויא הוא: ופרכינן **הא חומרא דאתי לידי קולא הוא.** דאזיל האי מקדש בספק וקמקדש לאחותה של זו שקדש בספק קידושין ודאי: **אי נמי אתי איניש אחרינא ומקדש לה.** להך מקודשת בקידושי ספק: **קידושי ודאי.** בחיי בעלה: **וכיון דקאסר מר לצרה לייבומי.** לאביה של זו משום צרת הבת: **אמרי.** אינשי קידושי קמא ודאי הוו קידושין גמורין: **ודבתרא לאו קידושין.** שאשת איש קידש ואינה צריכה הימנו גט. ולגבי קידושי אחותה נמי דאמרן דאזיל הוא ומקדש לאחותה אתו למימר לאחר מיתתו כי אסרינן צרה לייבומי אמרי דקמייתא קידושין [דבתרייתא] לאו קידושין שאין קידושין תופסין באחות אשה וישאנה אחיו מאחר כנכרית בעלמא ופגע בערוה:

כיון

כתב בכתב ידו. מפרש ר"י בר' מאיר אפי' אין כאן אלא חתימת ידו (א) והא דתנן (ב"ב דף קעה:) הוציא עליו כתב ידו כו' היינו חתימת ידו וכן מוכח בפרק שני דכתובות (דף כא. ושם) דאמר אביי לא ליחוי איניש חתימת ידיה אלא אתספא או אריסא דמגילתא דלמא משכח איניש דלא מעלי ותנן הוציא כתב ידו כו' (ב) אר"י דכתב בכתב ידו ואין עליו עדים פסול משום זמן דיכול להקדים זמן כמו שירצה וא"ת [ו][מאחר שדעתו לגרשה למה חיישינן לקנוניא ועוד] אם הוא חשוד להקדים זמן ולעשות עם האשה קנוניא על הלקוחות בפירות שמכר מזמן הכתוב עד עכשיו א"כ אנן לא נסמוך על הזמן הכתוב ומאי פסול וי"ל דאע"פ שבא לגרשה חיישינן לקנוניא כדחיישינן בסוף פרק שנים אוחזין (ב"מ דף יט: ושם) גבי שובר ולא סמכינן אזמן הכתוב בו ופעמים תפסיד האשה שלא כדין בשלא הקדים הזמן ואנו מוסרין אותו שביום הנתינה כתב והקדים הזמן ומפסדת האשה שלא כדין פירות שמשעת הזמן עד הנתינה אבל כשנפסלנו לא תפסיד שלא כדין דבדין הוא שלא תטרוף דהא דאין לבעל פירות משעת כתיבה וחתימה היינו דווקא בגט כשר: **יש** בו זמן ואין בו אלא עד אחד וכו'. הנך ג' גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר כדתנן בפ' בתרא דגיטין (דף פו. ושם) ולמאן דמפרש התם דכתב ידו ועד אחד שניהו איצטריך רישא כתב ידו ואין עליו עדים [ז]לאשמועינן דאפילו הכי הולד כשר וסיפא דאין בו אלא עד אחד אצטריך לאשמועינן דאפ"ה לא תנשא לכתחלה וא"ת ולמ"ד דכתב סופר ועד שניהו ניחוש שמא הסופר כתבו להתלמד וזכו לאשה והחתימה עליו האשה עד אחד וי"ל שהסופרים חוששים שיבא לידי מכשול ונזהרים בכך ומ"מ לא חשיב סופר ועד כשני עדים לגרש בו לכתחלה: **אשה** זו בחזקת היתר לשוק עומדת. וא"ת תינח כנס ואח"כ גירש שבכל הויא צרת ערוה אבל גירש ואח"כ כנס הא לא הויא בחזקת היתר לשוק ועוד (ג) לר"י דוקא בגירש ולבסוף כנס איירי וי"ל דמ"מ היא בחזקת היתר לשוק דמוקמינן הערוה בחזקה שלא נתגרשה וא"ת דהכא מוקמינן אשה בחזקת היתר לשוק אע"פ שבשעה שנולד הספק היתה עומדת בחזקת איסור שבעלה עדיין חי ובפ"ק דחולין (דף ט. ושם) אמרינן בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה ומשמע דוקא לענין ריעותא דאתיליד אחר שחיטה הויא בחזקת היתר כגון בא זאב ונטל בני מעים והחזירם כשהם נקובים דלא חיישינן שמא במקום נקב נקבו אבל אם נולד הספק מחיים כגון ספק דרוסה לא משום דבשעה שנולד הספק היתה עדיין בחזקת איסור ואר"י דהתם חיישי' לספק דרוסה משום דשכיחא ומוכחא מילתא לאיסורא טפי מלהיתרא וכן הויא דישב לה קוץ בושט דחיישינן שמא הבריא

למאן

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"ו מהלכות יבום הלכה כב סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסג סעיף ג:

כו ב מיי' פ"ד מהל' אישות הלכה כב טוש"ע אה"ע סי' ל סעיף ה:

תוספות ישנים

בחזקת היתר לשוק עומדת ואע"ג דבחזקת אשת איש היתה מ"מ כיון דסופו למות ולבסוף נמי מה קרינן לה שפיר בחזקת היתר לשוק. וא"ת ומאי שנא מספק דרוסה דאסרינן והלא אית לה חזקת היתר דסופה להשחט ואולי דהתם חיישינן דשמא תמות הבהמה: בחזקת היתר ליבם. וא"ת התינח היכא שכנס זו קודם הקידושין של ספק אבל היכא שהקידושין של ספק קדמו מאי קאמר בחזקת היתר ליבם הלא לא היתה מעולם בחזקת היתר ליבם דשמא הקידושין גמורים היו וא"כ היתה זו צרת ערוה ואסורה ליבם. וי"ל דמ"מ בחזקת היתר ליבם היא דאוקמה לערוה בחזקת פנויה והויא זו מותרת ליבם:

תוס' חד מקמאי

מתניתין כיצד ספק קרושין זרק לה קרושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה כיצד ספק גירושין כתב בכתב ידו ואין עליו עדים וכו' מסקנא דשמעתא דבגירושין נמי זרק לה גטה ספק קרוב לו ספק קרוב לה ל"ש כת אחת ול"ש ב' כתי עדים א' אומר קרוב לו וא' אומר קרוב לה חולצת ולא מתייבמת וקרושין נמי בכתב ידו ואין עליו עדים או אין עליו אלא עד א' לרב כדאית ליה כתב ידו ועד אבל כתב סופר שאינו מובהק ועד הולד פסול ולשמואל אפי' בסופר שאינו מובהק הולד כשר כדאיתא בפ' המגרש וגבי קידושין נמי חולצת ולא מתייבמת

מסורת הש"ס

א) לעיל יג., ב) [לעיל יג. וש"נ], ג) גיטין פו., ד) כס"ג: יבמות, ה) [לקמן לח.], ו) רש"ל, ז) [לאשמועינן דהולד כשר וסיפא אתא לאשמועינן כל"ל רש"ל].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כתב וכו' חתימת ידו וכן הא דתנן: (ב) בא"ד דאר"י דכתב וכו' וא"ת אם הוא חשוד להקדים זמן ולעשות עם האשה קנוניא על הלקוחות בפירות שמכר מזמן הכתוב עד עכשיו דאע"פ שבא לגרשה חיישינן לקנוניא כדחיישינן בסוף שנים אוחזין גבי שובר א"כ אנן לא נסמוך על הזמן הכתוב ומאי פסול וי"ל דודאי אינו נאמן ולא סמכינן אזמן הכתוב בו ולכך פסלוהו דלפעמים תפסיד האשה וכו' שמשעת כתיבת הזמן עד כו' כל"ל. ונ"ב עיין תוס' פ"ק דגיטין דף ג: (ג) ד"ה אשה וכו' ועוד לר' ירמיה דוקא.

הגהות הגר"א

[א] גמ' מת בלא גירש. נ"ב גירסת הגאונים והרי"ף מת ואח"כ גירש וכ"כ בכת ולא גירש יבמה דוקא בלא כנס והכרש"א כתב להיפך דוקא כנס והרמב"ן אמר (ולאיכא דהרי"ף) בין כזה ובין כזה (ועמ"ש בכתי כאה"ע סי' קעה ס"ק יח):

מוסף רש"י

תברא. קטין אהדדי (לעיל יג. ב"ק מו:) קשיא רישא לסיפא (כתובות עה: ב"ק שם). וכולן. כמה עשרה עריות שאמרו שפוטרות צרותיהן מן החליצה, שהיו בהן קדושין או גרושין בספק. אם היו כנסן לבעליהן המת קידושי ספק, או שגירשן לפני מיתתו גירושי ספק, נמצאת צרתה ספק שהיא צרת ערוה ופטורה, ספק שאינה צרת ערוה וזקוקה ליבום. הרי אלו. הצרות, חולצות. שמא זקוקה היא, ולא מתייבמות. שמא אינה זקוקה ונמצא נושא אשת אח שלא במקום מצוה (גיטין פו.). זהו ספק גירושין. דמדאורייתא כשר וזקוקה לאחיה ליבם (שם).